

Vējš strādā

Pirmās vējdzirnavas Eiropā parādījās pirms aptuveni 1000 gadiem. Dānijā vējdzirnavas tikušas izmantotas kopš 13. gadsimta, un 19. gadsimtā jau pastāvēja tūkstošiem vējdzirnavu. Dažas no tām ir saglabājušās līdz pat mūsdienām un tās joprojām redzamas Dānijas ainavā. Slavenākās vējdzirnavas "Dybbøl mølle" Dānijas dienvidu daļā ir nacionāls un vēsturisks simbols.

20. gadsimta sākumā vējdzirnavu ierīkošana saimniecībās kļuva par ierastu tradīciju. Tās izmantoja ūdens sūkņēšanai vai iekārtu darbināšanai. Tajā pašā laikā aizsākās pirmie eksperimenti elektrības ražošanā ar vējdzirnavu palīdzību. Pirms Dānija atklāja savus lielos naftas un gāzes resursus, vēl nebija zināms, ka pieaugošo pieprasījumu pēc enerģijas nodrošinās fosilie enerģijas avoti. Savukārt hidroenerģija nepastāvēja, jo Dānijas reljefs ir samērā plakans. Tā vietā sākās mēģinājumi izmantot to resursu, kas mums ir pārpārēm - vēju.

Pirmās 1950-to gadu vidū būvētās eksperimentālās vējdzirnavas pēc dažām desmitgadēm kalpoja par iedvesmu Dānijas vēja enerģijas industrijai. No šīm agrīnajām vējdzirnavām Dānijas pionieri attīstīja vēja ģeneratoru dizainu ar trim spārniem, kurus mēs šodien redzam visā pasaulē. Mērķis bija ražot elektroenerģiju kopējam elektrotīklam, nevis atsevišķai lauku saimniecībai.

Kad 1970-to gadu sākumā Dāniju un visu pasauli skāra starptautiskā naftas un enerģētikas krīze, interese par vēja enerģiju atjaunojās. Iebildumus pret kodolenerģiju pavadīja interese par atjaunojamiem enerģijas resursiem.

Mūsdienās vēja ģeneratori ir kļuvuši par Dānijas simbolu un daļu no mūsu vēstures un kultūras. Ierodaties Kopenhāgenā, rotējoši vēja ģeneratori ostmalā ir pirmais skats, kas jūs sagaida. Dānijā ir vairāk kā 6000 vēja ģeneratoru - gan sauszemes, gan jūras. Pirmais jūras vēja parks tika izveidots jau pirms trīsdesmit gadiem. Šobrīd pastāv četrpadsmit jūras vēja parki un vēl ducis ir tapšanas stadijā. Kopējais vēja ģeneratoru skaits uz sauszemes un jūrā pēdējās desmitgades laikā faktiski ir bijis vairāk vai mazāk stabils, taču elektroenerģijas ražošana ir dubultojusies, jo līdz ar tehnoloģisko attīstību vēja ģeneratori kļūst arvien efektīvāki. Vēja enerģija jau šodien ir lēts un ļoti konkurētspējīgs enerģijas veids, salīdzinot ar fosilajiem enerģijas avotiem. Saskaņā ar Starptautiskās atjaunojamās enerģijas aģentūras datiem Dānijai ir viszemākās izmaksas pasaulē elektroenerģijai, ko iegūst no atkrastes vēja enerģijas.

Vairāku gadu desmitu laikā vēja enerģijas industrija ir kļuvusi par vienu no nozīmīgākajām Dānijas nozarēm ar virkni pasaulē vadošiem uzņēmumiem. Dānijas vēja enerģijas nozarē tieši nodarbināti vairāk nekā 30 000 cilvēku, bet gandrīz 100 000 darba vietu ir saistītas ar to. Nozares kopējais apgrozījums ir aptuveni 20 miljardi eiro gadā.

Pēdējo desmit gadu laikā vēja un saules enerģijas īpatsvars Dānijas elektroenerģijas ieguvē ir divkārtšojies. 2020. gads bija kārtējais rekorda gads Dānijas zaļās elektroenerģijas ražošanā. Nedaudz vairāk kā puse no saražotās elektroenerģijas bija vēja un saules enerģija, vēja enerģijai saražojot lielāko daļu - 46%, un saules - 4%. Tajā pašā laikā elektroenerģijas ražošanas radītās CO₂ emisijas ir mazākas nekā jebkad agrāk, radot tikai septīto daļu no emisijām, kas tika radītas pirms trīsdesmit gadiem. Mūsu ambīcija ir panākt visu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem enerģijas avotiem līdz 2030. gadam vai pat ātrāk, un 55% no kopējās enerģijas nepieciešamības nodrošināt ar atjaunojamiem enerģijas avotiem.

Pagājušajā mēnesī Dānijas valdība ar plašu parlamenta atbalstu panāca vienošanos par finansējuma piešķiršanu enerģijas salas būvniecībai Ziemeļjūrā līdz 2030. gadam – tā būs pirmā no divām enerģijas salām. Enerģijas sala ir mākslīga sala, kas izveidota jūrā, lai savienotu un sadalītu elektroenerģiju no apkārtējiem vēja parkiem. Salai būs 3GW jauda, un tās teritorija paredzēta aptuveni astoņpadsmit futbola laukumu izmērā. Tas būs lielākais būvniecības projekts Dānijas vēsturē. Kopumā abas enerģijas salas saražos pietiekami daudz elektrības, lai apgādātu 5 miljonus mājsaimniecību. Tas būs arī nozīmīgs solis Dānijas ambiciozā klimata rīcības mērķa sasniegšanā - samazināt oglekļa emisijas par 70% līdz 2030. gadam - un veicinās pāreju uz videi draudzīgāku ekonomiku Dānijā un Eiropā kopumā.

ES ir izvirzījusi ambiciozus klimata mērķus, lai sasniegtu klimata neitralitāti līdz 2050. gadam saskaņā ar Parīzes līgumu, un dalībvalstis paātrina savu enerģijas un klimata pāreju uz šo mērķi. Atjaunojamajai enerģijai ir svarīga loma, un vēja enerģijai ir liels potenciāls. Pašreizējo uzstādīto vēja enerģijas jaudu Eiropā varētu palielināt vismaz divdesmit reizes līdz 2050. gadam.

Arī Baltijas jūras reģionā ir liels vēja enerģijas potenciāls, un reģiona valdības nesen vienojās stiprināt sadarbību jūras vēja enerģijas attīstībā. Strādājot kopā un iedvesmojot vienu otru, mēs varam sasniegt vairāk.

2021. gada 29. aprīlī Dānijas vēstniecība Latvijā kopā ar Latvijas Vēja enerģijas asociāciju rīko vēja enerģijas hibrīdkonferenci "Wind Works – Powering Latvia's Energy future". Konference pulcēs pieredzējušus starptautiskus enerģētikas ekspertus, ieinteresētās puses un politikas veidotājus, lai pārrunātu vēja enerģijas nākotni Latvijā, iedvesmojoties no Dānijas pieredzes vēja enerģijas izmantošanā daudzu gadu desmitu laikā. Dalība bez maksas. Reģistrācija www.windworks.lv